

Ключевые слова: абсурд, абсурдистский стиль, гротеск, комическое, «Зеленый гусь», минидрама.

Andriy Moklytsia. Analysis and Interpretation of Absurdist Text (on the Material of the Dramatic Creativity K. I. Galchinsky). The article deals with the cycle of theatrical miniatures of famous Polish writer K.I. Galchinsky "Green Goose". Texts are analyzed in terms of the poetics of absurdism, and the key is the following thesis: Galchinsky's minidrama built on the principle of the absurd, but only superficially connected with theater of the absurd, because the lack of existentialist philosophical grounds. Moreover, the principle of the comic is to Galchinsky a major, while for the theater of the absurd is a secondary phenomenon.

The dramatic works of the writer dominated by satirical intention. With the help of the absurd, the grotesque and humor Galchinsky completely destroys the key principles of the dramatic genre, and thus, tries to break the system of traditional values of the reader, to sow doubts about the authorities, to rethink the literary heritage of mankind.

Keywords: absurd, absurdist style, the grotesque, the comic, "Green Goose", minidrama.

Стаття надійшла до редакції 18.09.2015 р.

УДК 82.091:821.112.2+821.161.2

Мирослава Мучка

Історико-літературний дискурс в Україні з приводу творчості Гайнріха фон Кляйста

У статті докладно розглядаються передумови та причини історико-літературної інтерпретації спадщини Кляйста в українському літературному процесі другої половини ХХ – ХХІ ст., здійснені українськими літературознавцями, та наводяться паралелі з працями російських радянських дослідників.

Ключові слова: літературна рецепція, переклад, німецький романтизм, літературні зв'язки, літературна критика.

В українській науці про літературу розгляд проблем, що стосуються творчого доробку Г. фон Кляйста, розпочинає І. Франко у другій половині ХІХ століття. Цю традицію продовжують уже в перші десятиліття наступного віку М. Євшан, О. Грицай, В. Заїкин, К. Забарило, пізніше – Р. Пилипчук, О. Хоміцький, Л. Рудницький. Проте, не всі розвідки перевидавались, а деякі й досі знаходяться в рукописах. Прогалину української кляйстіани в роки «радянщини» заповнюють переклади та наукові праці російських літературознавців.

Найбільш ґрунтовними вважаються студії М. Бента, О. Дейча, Н. Берковського, А. Карельського та ін., у яких автори, спираючись на авторитетні з позицій матеріалістичної ідеології праці німецьких дослідників (Ф. Мерінга, Г. Лукача), досліджують різні аспекти творчого доробку Кляйста, зокрема, драматургію, новелістику, естетичні праці, епістолярій тощо. Причому цей процес у Росії продовжується й нині. Серед великої кількості німецькомовних статей, які на сьогодні перекладені російською мовою, найвагомішими є розробки С. Цвайга, Г. Лукача, Т. Манна, Ф. Мерінга. Вони радикально впливали на поглиблення літературної рецепції художнього світу письменника, ставали своєрідними чинниками культури українців.

Незважаючи на створення у роки незалежності сприятливих умов для повноцінної рецепції Кляйста в Україні, за останні 20 років у нас надруковано всього три розвідки, присвячені Кляйсту, авторами яких є Д. Наливайко та Л. Рудницький. Сучасні дослідники намагаються по-новому висвітлити художній світ німецького романтика та окреслити шляхи подальшого вивчення його доробку, проте радикального повороту в процесі входження спадщини німецького письменника у простір наукових інтересів українських дослідників не відбулося.

На такому тлі стає зрозумілішою мета та завдання статті – охарактеризувати закономірності розвитку літературної рецепції творчості Гайнріха фон Кляйста, зумовлену іманентними особливостями художнього світу письменника та основними концептами сучасності.

Першим зверненням до спадщини митця в радянській Україні є стаття українського мистецтвознавця Р. Пилипчука «Іскри могутнього таланту» (опублікована в «Літературній газеті» 1 грудня 1961 року з нагоди 150 річниці від дня смерті письменника). Її актуальність визначається тим, що автор уперше за багато років розглянув творчість Кляйста і його рецепцію з позиції українського, а не російського літературознавства, виокремивши, наскільки це тоді було можливим, проблеми вітчизняної кляйстіани, враховуючи критичне засвоєння і переклади.

Важливим для української кляйстіани стали 60-ті роки, коли з'являються перші україномовні розвідки компаративного характеру, зокрема, монографія І. Журавської «Іван Франко і зарубіжні літератури» (1961 р.) та розвідка О. Хоміцького «Генріх Кляйст в оцінці І. Франка» (1963 р.), у яких творчість німецького письменника розглянута в контексті Франкових зацікавлень іншомовними літературами. Видання монографії І. Журавської розцінюється як

важлива подія не лише української кляйстіани, а, передусім, вітчизняної компаративістики, яка в радянський період як наука була офіційно засуджена. Дослідниця, аналізуючи широке коло інтересів І. Франка, доводила самодостатність та національну своєрідність нашого письменства, його спільність із загальноєвропейським.

Розвідка О. Хоміцького «Генріх Кляйст в оцінці І. Франка», видана у Львові з нагоди 150-річчя смерті Кляйста, розглядається як перша і єдина студія в Україні, присвячена проблемі Франкової оцінки творчого доробку Г. фон Кляйста. Автор подав коротку біографічну довідку про німецького художника слова, розглянув особливості критичної рецепції І. Франком та здійснив аналіз його перекладу новели «Маркіза фон О...».

Українська кляйстіана у дослідженні доповнюється аналізом напрацювань літературознавців діаспори – вчених українського вигнання, які насамперед були націлені на розбудову національної духовності, що йшло в розріз із літературним процесом в УРСР. Серед української діаспорної кляйстіани цього періоду виокремлено праці Л. Рудницького, у яких вказана проблема представлена найповніше. У дослідженні «Іван Франко і німецька література» (Мюнхен, 1974) літературознавець розглядає стиль Г. фон Кляйста та здійснює аналіз Франкового перекладу новели «Макріза фон О...», спираючись здебільшого на німецькомовні дослідження (Т. Манна, Г. Гольца, Л. Фоєрбаха), літературно-критичну спадщину І. Франка, а також теоретичні праці самого Кляйста («Про поступове витворення думок при мовленні»).

Після проголошення державної незалежності України розпочалося значне пожвавлення компаративних студій у різних напрямках. 1991 рік стає знаковим, оскільки відпала необхідність вишукувати та акцентувати у творах «елементи матеріалізму», пафос «інтернаціоналізму», заперечувати будь-який зв'язок творчості письменників із «модерністськими течіями» та поглиблювати і збагачувати «критичний реалізм». Усі ці тенденції проявлялись у радянському літературознавстві в літературно-критичних нарисах та монографіях про життя та творчість Г. фон Кляйста. Наукові розвідки про німецького письменника за роки незалежної України формувалися в широкому міжкультурному рецептивному колі та свідчили про етап нового зацікавлення творчістю цієї неординарної постаті.

Першим серйозним представленням Г. фон Кляйста на теренах незалежної України є дослідження Д. Наливайка «Генріх фон Кляйст», вміщене в академічному виданні «Зарубіжна література ХІХ сторіччя.

Доба романтизму» (1997 р.) та згодом надруковане у авторитетному науковому літературознавчому журналі «Вікно у світ» (№ 1(4) 1999 р.). Літературознавець у короткій формі подає основні віхи життя Кляйста, торкається проблем рецепції його творчого доробку на Батьківщині, розглядає світоглядне становлення митця як особистості, відзначає переломний вплив філософії Канта на нього, здійснює детальний аналіз творів. Слід зауважити, що автор підкріплює свої висловлювання цитатами з листування Кляйста до сестри Ульріки та нареченої Вільгеміни (до прикладу, відомий лист про зелені окуляри), думками радянських літературознавців (В. Жирмунського, Н. Берковського), хоча досить часто вступає у відкриту полеміку з ними. З українських дослідників цитує лише І. Франка, зокрема його відоме висловлювання, що Кляйст «один з найбільших талантів німецької літератури, драматик, якого перевершив у Німеччині хіба що один Шиллер» [4, с. 61]. Для самого Д. Наливайка Кляйст є третім так само забутим геніальним митцем поряд із Новалісом та Гельдерліном [4, с. 62].

Перехід німецького письменника від Просвітництва до романтизму науковець називає своєрідним, беручи до уваги його байдужість до філософського вчення Фіхте та натурфілософії Шеллінга. У нього сформувався свій оригінальний світогляд, в основі якого ірраціональність (заплутаність, хаос) [4, с. 63]. Деякі твори Д. Наливайко характеризує з позицій філософських есе Кляйста. Це підтверджують, наприклад, міркування з приводу драми «Родина Шроффенштайн», у якій, зі слів літературознавця, акцент перенесений на те, що людям недоступна істина, у кожного своя суб'єктивна «правда», яка суперечить «правам» інших, що перетворює їх на маріонеток, а їхнє життя на «зловісний» ляльковий театр [4, с. 63]. Висловлюючи таку думку, автор, очевидно, виходив із «маріонеткової» теорії Кляйста, викладеної в есе «Про театр маріонеток», щоправда, прямі посилання на працю відсутні.

Влучним є зауваження Д. Наливайка, що Кляйст один із найперших серед письменників виявив інтерес до «загадкових глибин душі», «до світу підсвідомого», що виразно проявилось у драмах «Пентесілея» та «Кетхен із Гайльбронна». Провідною темою в обох цих творах є кохання – «ірраціональне і фатальне, водночас, грішне й святе» [4, с. 64]. Науковець наводить власний переклад невеличкого, але кульмінаційного уривку з твору «Пентесілея» (Пентесілея випускає на свого коханого собак), що свідчить про його глибоке захоплення драмою.

Аналізуючи комедію «Розбитий глечик», Д. Наливайко відкрито полемізує з радянським літературознавством, яке високо оцінювало цей твір лише через те, що в ньому драматург впритул наблизився до реалізму. Вчений стверджує, що справді комедія написана в параметрах реалістичної художньої системи, але подібне безпосереднє зображення дійсності «запрограмоване в системі романтизму», який виступив проти «абстрагованості» класицистичного зображення людини та її середовища і вимагав відтворення «місцевого колориту» [4, с. 67]. Цю п'єсу, на його думку, можна розглядати як попередника драм з «аналітичною композицією», яку ввів Г. Ібсен у європейську драматургію, а Кляйста – першовідкривачем шляху для Стендаля («Червоне і чорне»), Ч. Діккенса («Холодний дім»), Л. Толстого («Воскресіння»), Ф. Достоєвського («Брати Карамазови»), А. Камю («Чужий») та багато інших [4, с. 68].

Своєю увагою не оминає Д. Наливайко й патріотичної творчості митця, яка стала відповіддю на політичні події тогочасної Німеччини. В автора відсутній той пафос та захоплення «Битвою Германа», що притаманний для українських критиків початку ХХ століття (до прикладу, В. Заїкин), для нього це – «суворий і жорсткий» твір [4, с. 71].

Світ новел Кляйста, у розумінні науковця, як і його драматургії, – світ ірраціональний і катастрофічний, у нього щомиті можуть увірватися руйнівні сили, «що діють з нещадністю й невмолимістю фатуму, чи то землетрус у новелі “Землетрус у Чилі”, чи захоплення фортеці ворожим військом у “Маркіза фон О..”, повстання негрів – невільників у “Зарученні в Сан-Домінго”, чи феодальна сваволя в “Міхаелі Кольгаасі”» [4, с. 71]. Важко не погодитися з ученим, що життя «геніального німецького письменника-романтика» обірвалося «трагіко-абсурдно» в zenіті розквіту його таланту [4, с. 71]. Студія Д. Наливайка написана в академічному ключі без зайвого емоційного забарвлення, проте автор не ховається за чужі думки, а навпаки, висловлює нові та актуальні з позицій об'єкта дослідження.

Процес українського національного відродження початку ХХІ століття спричинив появу багатьох досі невідомих чи несправедливо забутих з ідеологічних міркувань імен. Так, 1998 року виходить авторитетна монографія «Критика. Літературознавство. Естетика» [1], яка є збірником наукових праць М. Євшана, що сприяють поширенню європейської філософської думки в Україні. Монографія поділена на шість частин: – Засадничі уваги – Літературні характеристики – Оглядові матеріали – Слов'янській світ – Західноєвропейській світ – Полемічні нотатки, рецензії. У п'ятій частині, поряд із дослідженнями

про С. Ботічеллі, Ж.-Ж. Руссо, Г. Гауптмана, Б. Келлермана та інших, знаходимо і про Г. фон Кляйста в контексті німецької літератури. Вміщення статті про Гайнріха фон Кляйста, з одного боку, свідчить про європейськість поглядів М. Євшана, з іншого – про актуальність постаті німецького митця на сучасному етапі розвитку українського літературознавства.

Усе частіше згадується ім'я Кляйста в контексті німецького романтизму в українських енциклопедичних виданнях. До прикладу, у «Лексиконі загального та порівняльного літературознавства» (Чернівці, 2001 р.) йому відводиться особливе місце в історії німецького романтизму за уміння виразити у «своїй творчості конфлікт між ілюзією та суворою дійсністю».

Повним та об'єктивним, на нашу думку, є представлення особистості та творчості митця в енциклопедичному довіднику «Зарубіжні письменники» за редакцією Н. Михальської та Б. Щавурського (Тернопіль, 2005 р.), за основу якого взято статтю російської дослідниці Л. Дудової [2, с. 764-768]. Джерельною базою студії стали наукові розвідки радянських (російських) (М. Бента, Н. Берковського, О. Дейча, А. Карельського та ін.), українських (І. Франка, Р. Пилипчука, Л. Рудницького), німецьких (С. Цвайга, К. Біркенгауера, Ф. Ніцше, Г. Зембнера та ін.) літературознавців, а також твори, листування та критичні есе Г. фон Кляйста.

На біографічному тлі проаналізовано світоглядні позиції німецького письменника, думки підкріплено цитатами з листування митця та його творів, що свідчить про глибокий підхід до вказаної проблеми; досліджено вплив філософії Руссо та Канта на його естетичні погляди; простежено актуальність творчих ідей Кляйста в німецькій та світовій літературі; розглянуто дилему «Гете – Кляйст» та інше. Дослідники, детально аналізуючи твори, подали чи не вперше в українському літературознавстві уривок із драми «Принц Фрідріх Гомбурзький» українською мовою, переклад якої здійснив Б. Щавурський [2, с. 768].

Головним та дзеркально відмінним від суджень радянських дослідників (наприклад, М. Бента) є висновок, у якому підкреслено, що Кляйст «до останнього подиху залишався вірним своїм поглядам на людину як втілення могутніх сил і можливостей, що дають їй цілковите право кинути виклик Фатуму та протиставити у сутичці з ним свій незламний дух, людську гідність і невситиму жадобу серця» [2, с. 768].

Резонансною на початку ХХІ століття стала книга за редакцією Л. Рудницького та О. Фешовця «Мислителі німецького романтизму»,

яка є першою україномовною спробою загального охоплення німецького романтизму (2003 р.). Серед видатних представників наряду представлено життєвий та творчий шлях Гайнріха фон Кляйста, переклад есе «Про театр маріонеток» та уривки з 4 листів (від 5 лютого 1801 року; від 22 березня 1801 року – судження митця після знайомства з працями І. Канта; від 1 лютого 1802 року; від 21 листопада 1811 року із заголовком «На світанку моєї смерті»), що створює умови для глибшого розуміння світогляду німецького романтика. Вказане есе для багатьох літературознавців, як німецьких, так і радянських стало важливим критерієм оцінки творчих витоків німецького письменника. У виданні також подані короткі відомості про життєвий шлях митця. Його названо «неперевершеним майстром» новели, виділено гостроту та драматизм конфліктів, глибокий психологізм, довершеність мови й лаконічність художнього стилю [3, с. 398]. Серед причин самогубства Г. фон Кляйста автори називають вразливість творчої натури, цілковите розчарування та зневіру в особистому житті, а також прусський союз із Наполеоном [3, с. 398].

У різних літературно-критичних виданнях представлені також дослідження українських літературознавців з діаспори. Так, 2007 року вийшла друком стаття Л. Рудницького «Іван Франко і Гайнріх фон Кляйст: до початків української кляйстіяни» у збірнику наукових праць з нагоди 70-річчя професора Р. Гром'яка «Теорія літератури. Компаративістика. Україністика». Звернення Л. Рудницького до творчого доробку Г. фон Кляйста відбулося ще 1974 року. Автор щиро жалкує, що Кляйст у зіставленні з такими німецькомовними поетами, як Гете, Шиллер, Гайне і Рільке маловідомий в Україні та звертає увагу українських перекладачів та літературознавців на недостатній рівень дослідження творчого доробку митця [5, с. 285].

Для літературознавця німецький автор – «один із найважливіших письменників-драматургів німецької літератури ХІХ ст.» [5, с. 278]. Він торкається питання приналежності Кляйста до романтичного наряду та повторює думку більшості науковців, що митець своєю прозою знаменує перехід від романтизму до реалізму.

Ця праця є першою українською спробою дослідити унікальний у німецькій літературі стиль Кляйста з позицій його статті «Про поступове витворення думок при мовленні». Відомий радянський літературознавець Н. Берковський теж намагався знайти витoki мистецтва письменника в цій праці. Проте джерельною базою науковця з діаспори є німецькомовні розвідки Т. Манна, Г. Гольца, Л. Фейєрбаха, Г. Гегеля, критичні праці І. Франка, М. Євшана, студія

І. Журавської. Л. Рудницький доводить, що мова для Кляйста – «медіум, у якому кристалізується і постає думка, але крім цього існують ще “думки”, які мова не може опанувати і які людина не може висловити» [5, с. 282]. Саме це поняття пояснює стилістичні прикмети всіх новел митця.

Науковець характеризує німецького письменника таким чином: «Кляйст – письменник психологічних екстремів та межових ситуацій, що маркантно виявляються в мові його творів, яка служить не тільки як комунікаційний засіб, але також як основний містичний елемент оповідання. Саме тому його художня манера, його ідейно-естетичний стиль унікальний у німецькій літературі. Він виявляє тотожність мови і думки, і тим самим певний симбіоз поєднання мови та мислення, який був і буде предметом численних досліджень» [5, с. 280]. Для підсилення екстремізму стилю Кляйста Л. Рудницький цитує відоме висловлювання Томаса Манна: «Те, що він пропонує з незворушним виглядом, є нечуваними новаціями; і напруга, в якій вони тримають читача, має щось зловісно-специфічне. Це боязкість, страх, непевність перед загадковим, розкол розуму, жахітливе враження, що Бог помиляється, – змішання почуттів» [5, с. 280].

Значну частину праці становить аналіз Франкового перекладу «Маркіза фон О...», в основу якого лягло дослідження 1974 року. Л. Рудницький, як і чверть століття тому, не вважає переклад «винятково вдалим». І. Франко, на його думку, не зумів повністю подолати труднощі, з якими зіткнувся у процесі роботи над текстом [5, с. 285].

На сучасному етапі з'являються все нові психокритичні дослідження творчої спадщини Кляйста, у яких розглядаються проблеми двійництва особистості, конфлікт свідомого і підсвідомого та інші. Це насамперед студії Г. Драненко («Психокритичне тлумачення п'єси Генріха фон Клейста “Амфітріон”» (1998 р.) та «Особливості переосмислення міфу про Алкмену та Амфітріона в літературі ХХ ст.» (2002 р.)), І. Мурадханян («Концепція психологічного двійництва особистості в літературі Заходу XVIII-XIX ст.» (2002 р.)), Н. Мочернюк («Сновидіння в поетиці романтизму: часово-просторова специфіка» (2005 р.)). Таким чином, за роки незалежності в українській кляйстіані очевидні якісні зрушення, які спрямовані на об'єктивне та неупереджене висвітлення спадщини німецького художника слова. Все ж у кількісному вимірі досліджень не так багато з огляду на особливе місце Кляйста в європейському письменстві.

Список використаних джерел

1. Євшан М. Генріх Клейст і німецька література (1777–1811) / М. Євшан // Євшан М. Критика. Літературознавство. Естетика / упоряд. Н. Шумило. – К.: Основи, 1998. – С. 363–370
2. Клейст, Бернд Вільгельм Генріх фон // Зарубіжні письменники: енциклопедичний довідник: у 2 т. Т. 1: А-К / за ред. Н. Михальської та Б. Щавуського. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. – С. 764–768.
3. Мислителі німецького романтизму / упор. Л. Рудницький та О. Фешовець. – Івано-Франківськ : Вид-во «Лілея-НВ», 2003. – 588 с.
4. Наливайко Д. С. Зарубіжна література ХІХ сторіччя. Доба романтизму: підручник / Д. С. Наливайко, К. О. Шахова. – К. : Заповіт, 1997. – 464 с.
5. Рудницький Л. Іван Франко і Гайнріх фон Кляйст: до початків української кляйстіани // Теорія літератури, компаративістика, україністика : збірник наукових праць з нагоди сімдесятиріччя доктора філологічних наук, професора, академіка Академії вищої школи України Р. Гром'яка / *Studia methodologica*. – Вип. 19. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2007. – С. 278–287.

References

1. Yevshan M. Henrikh Kleist i nimetska literatura (1777–1811) [Heinrich Kleist and German literature]. In: *Krytyka. Literaturoznavstvo. Estetyka*. Kiev, 1999, pp. 363–370. (in Ukrainian).
2. Kleist, Bernd Vilhelm Henrikh fon [Kleist, Bernd Wilhelm von]. In: *Zarubizhni pysmennyky: entsyklopedychnyi dovidnyk*. Ternopil, 2005, pp. 764–768. (in Ukrainian).
3. *Myslyteli nimetskoho romantyzmu* [Thinkers of the German romanticism]. Ivano-Frankivsk, 2003, pp. 398–406. (in Ukrainian).
4. Nalyvaiko D. S., Shakhova K. O. *Zarubizhna literatura 19 storichchia. Doba romantyzmu: pidruchnyk* [Foreign literature of the 19th century. Age of romanticism: textbook]. Kyiv, 1997, 464 p. (in Ukrainian).
5. Rudnytskyi L. Ivan Franko i Hainrikh fon Kliaist: do pochatkiv ukrainskoi kliaistiany [Ivan Franko and Heinrich von Kleist: to the origins of the Ukrainian kleistiany]. In: *Teoriia literatury, komparatyvistyka, ukrainistyka: zbirnyk naukovykh prats z nahody simdesiatyrichchia doktora filolohichnykh nauk, profesora, akademika Akademii vyshchoi shkoly Ukrainy R. Hromiaka*, issue 19, 2007, pp. 278–287. (in Ukrainian).

Мирослава Мучка. Историко-литературный дискурс в Украине по поводу творчества Г. фон Клейста. В статье подробно рассматриваются предпосылки и причины историко-литературной интерпретации наследия Клейста в украинском литературном процессе второй половины XX–XXI вв., совершенные украинскими литературоведами, и приводятся параллели с трудами российских советских исследователей.

Ключевые слова: литературная рецепция, перевод, немецкий романтизм, литературные связи, литературная критика.

Miroslava Muchka. Historical and Literary Discourse in Ukraine Concerning Heinrich von Kleist's Creative Work. The paper examines in detail the conditions and causes of historical and literary interpretation of Heinrich von Kleist's heritage in the Ukrainian literary process in the 19th – the beginning of the 20th century performed by the Ukrainian literary critics; parallels with the Russian Soviet researchers are provided.

Keywords: literary reception, translation, German Romanticism, literary links, literary criticism.

Стаття надійшла до редакції 17.09.2015 р.

УДК 821.161.2.09

Максим Нестелєв

Іван Франко і декаданс

У статті аналізується ставлення І. Франка до декадансу як до літературної течії та типу світогляду. Досліджено трансформацію поглядів на занепадництво в його творчості та збірці «Зів'яле листя» та виявлено значущість естетичної боротьби на порубіжжі століть.

Ключові слова: декаданс, мотив, дискурс, мистецтво, світогляд.

Декаданс – це мистецтво порубіжжя ХІХ та ХХ століть, яке й досі не отримало адекватного тлумачення. Його вважають наслідком світоглядної кризи митців реалістів і натуралістів, частиною модернізму, протомодернізмом та навіть відмовляються виділяти в окрему течію. Український декаданс, досліджений у працях Р. Ткаченка та Л. Ткач, і дотепер залишається складним і остаточно непроясненим феноменом національної культури. На прикладі художніх, публіцистичних і літературознавчих творів І. Франка, виокремивши у них спільні ідеї, можна простежити те, у який спосіб митець переосмислював цей західноєвропейський світогляд в українському контексті. Л. Ткач пропонує навіть в історії літератури виділяти окрему підтему «Іван Франко і декаданс», що «охоплює декілька ключових моментів декадансу, пов'язаних із його походженням, становленням, образним вираженням, національною специфікою, а передусім – з харизматичною роллю митця щодо тлумачення і долею декадансу в українському літературному бутті» [4, с. 25].

Декадентські мотиви в українській літературі знаходять у творчості С. Руданського та Ю. Федьковича, однак актуалізація та